

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3191,Wernisaz-wystawy-Zaplute-karly-reakcji-polskie-podziemie-niepodleglosciowe-1944-1956.html>
04.03.2026, 00:49

Wernisaż wystawy „»Zaplute karły reakcji« - polskie podziemie niepodległościowe 1944-1956” oraz prezentacja publikacji poświęconych polskiemu podziemiu niepodległościowemu - Warszawa, 21 kwietnia 2009

21.04.2009

We wtorek 21 kwietnia br. w centrum edukacyjnym IPN przy Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie odbył się wernisaż wystawy „»Zaplute karły reakcji...« Polskie podziemie niepodległościowe 1944-1956” oraz prezentacja „Atlasu polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956” i albumu „»Zaplute karły reakcji...« Polskie podziemie niepodległościowe 1944-1956”. Gościliśmy autorów wystawy i publikacji Agnieszkę Jaczyńską, Magdalenę Śladecką i Sławomira Poleszaka.

Wystawa „Zaplute karły reakcji” - polskie podziemie niepodległościowe 1944-1956”

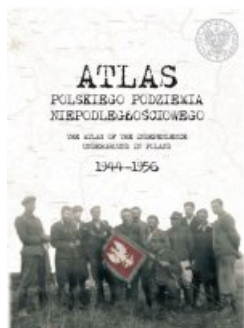
Celem wystawy jest wyeksponowanie najważniejszych zjawisk determinujących charakter polskiej konspiracji niepodległościowej z lat 1944-1956. Autorzy mają jednak świadomość, iż nie przedstawia ona wszystkich aspektów dziejów podziemia. Zadaniem prezentowanych fotografii jest ukazanie w symboliczny sposób tego, co stanowiło istotę Polski podziemnej, ich uzupełnieniem jest komentarz zawarty w nadtytule chronologicznie ułożonych plansz. Użyte w tytule sformułowanie „zaplute karły reakcji” to pogardliwe określenie ludzi podziemia upowszechniane przez propagandę władzy komunistycznej, która dążyła nie tylko do unicestwienia konspiratorów, lecz także do zohydzenia ich pamięci. Zderzenie tego propagandowego, powszechnie znanego hasła z prezentowanym materiałem ma dodatkowo podkreślać dramat ludzi, którzy podjęli decyzję dalszej walki podziemnej. Fotografie i materiały wykorzystane do wystawy pochodzą głównie ze zbioru zgromadzonego na potrzeby wydawnictwa „Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956”. Integralną częścią wystawy są luźne karty z komentarzem historycznym umieszczone na stojakach. Dzięki temu zwiedzający wystawę mogą wyjść z pakietem informacji na temat prezentowanego tematu.

Album „Zaplute karły reakcji...” Polskie podziemie niepodległościowe 1944-1956, red. Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka, Rafał Wnuk, Sławomir Poleszak, Lublin 2008, 247 s., cena 50,00 zł

Prezentowana publikacja ukazuje najważniejsze zjawiska związane z polską konspiracją niepodległościową w latach 1944-1956. Jest efektem prac nad wystawą oraz „Atlasem polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956”. Zdajemy sobie sprawę, że ułożone w porządku chronologicznym fotografie i zwięzłe komentarze nie pokazują wszystkich aspektów historii antykomunistycznego podziemia. Wierzymy jednak, że dają wyobrażenie o postawie, wyborach i dramatach ludzi, pogardliwie nazywanych przez propagandę władzy Polski Ludowej „zaplutymi karłami reakcji” – stąd tytuł albumu.

W albumie zostały zamieszczone materiały prezentowane na wystawie, w „Atlasie...”, a także wcześniej niepublikowane fotografie, z których większość pochodzi ze zbiorów Mariana Pawełczaka „Morwy”, żołnierza oddziału Zgrupowania AK-DSZ-WiN mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory”.

„Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956”, red. Rafał Wnuk, Sławomir Poleszak, Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka, Warszawa-Lublin 2007, 574 s., cena 90.00 zł

Atlas jest wydawnictwem prezentującym zasięg i struktury organizacji konspiracyjnych oraz zbrojną aktywność polskiej partyzantki powojennej. Praca jest unikalna ze względu na szczegółowość prezentowanych treści historycznych oraz bogactwo informacji z zakresu najnowszej historii Polski.

Atlas przedstawia zagadnienia do niedawna niemal nieobecne w świadomości historycznej Polaków. Były one celowo przemilczane, co wynikało z tezy, iż w 1944 roku zdecydowana większość Polaków poparła nową władzę. Tych, którzy przeciwstawiali się władzy komunistycznej, oficjalna propaganda nazywała „zdrajcami”, „faszystowskim, reakcyjnym podziemiem”, „zaplutymi karłami reakcji”.

Koncepcja atlasu powstała w Oddziałowym Biurze Edukacji Publicznej IPN w Lublinie. Oprócz wizualizacji kartograficznej wydawnictwo zawiera część opisową oraz ikonograficzną. Ramy chronologiczne atlasu wyznaczają wydarzenia istotne dla genezy i działalności polskiego powojennego podziemia niepodległościowego. Za początkowy moment kształtowania się tej konspiracji uznano styczeń 1944 r. – początek ofensywy sowieckiej, której skutkiem było wkroczenie Armii Czerwonej na ziemie II RP. Data końcowa to grudzień 1956 r., symboliczny moment „wyjścia z lasu” – pod wpływem przemian październikowych – ukrywających się żołnierzy podziemia. Dla dopełnienia obrazu podziemia przypomniano również sylwetki tych, którzy z takiej możliwości nie skorzystali i trwali w ukryciu jeszcze w latach sześćdziesiątych, ścigani przez organa bezpieczeństwa.

„Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956” jest skierowany do wszystkich zainteresowanych powojenną historią Polski. Autorzy starali się zastosować proste i sugestywne metody prezentacji kartograficznej, przemawiające do wyobraźni czytelnika, dlatego wydawnictwo będzie doskonałą pomocą edukacyjną dla uczniów.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

